



CERGEZAN

*A tervet az Országos Választmány — a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi
Minisztériummal egyetértésben — 1969. február 8-án jóváhagyta.*

Az illusztrációkat Csergezán Pál készítette.

1851

1866

OEE Könyvtár
Áll. Ell. 2020

TÁVLATI TERVE

A VADGAZDÁLKODÁS FEJLESZTÉSÉRE

I

Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár	
Leltári szám:	134 / 2017
Csoport szám:	III.
Raktári jelzet:	S. V. III.

BEVEZETŐ

Hazánk kedvező földrajzi fekvése, természeti, éghajlati adottságai, történelmünkben gyökeredző vadász hagyományaink és kultúránk; munkásokból, parasztokból, szellemi dolgozókból verbuválódott új vadásztársadalmunk sikerei arra köteleznek, hogy kincset érő vadállományunkat a jövő nemzedék részére megőrizzük.

Olyan időszakhoz érkeztünk, amikor a vadállomány megőrzésének és fejlesztésének megvannak a kedvező feltételei:

— A mező- és erdőgazdálkodásban kialakultak a nagyüzemek, már a legszükségesebb szakosítást is végrehajtották. A gépesítés és a kemizálás színvonala megfelel a korszerű gazdálkodásnak. A mezőgazdaságban tehát — a szükségszerű, állandó fejlődésen kívül — ugrásszerű változások nem várhatók. Kialakultak a mezőgazda és a vadgazda együttműködésének kedvező feltételei is.

— Az új gazdaságirányítási rendszer kedvezően hat a vadgazdálkodás közgazdasági tényezőire. Szövetségünk vadgazdálkodási célokra máris jelentős pénzügyi alappal rendelkezik. A vadkereskedelmi árak ösztönzően hatnak a vadásztársaságok fejlesztési, tenyésztési és értékesítési tevékenységére. A párt- és az állami vezetők helyeslik és támogatják vadgazdálkodási céljainkat.

— A magyar vadászok többsége fegyelmezett, vadászetikailag képzett és szocialista társadalmunk felfogásának megfelelő magatartású. Társadalmi munkával, ha szükséges, anyagi eszközökkel is hozzájárul a magyar vadász kultúra és vadgazdálkodás fejlesztéséhez.

— Minden vadfajból megvan a szükséges törzssállományunk, amelyre a fejlesztést alapozni lehet.

A kedvező feltételek ismeretében határoztuk meg vadgazdálkodás-fejlesztési alapelveinket:

— A vadgazdálkodás elsőrendű feladata az eltartható törzssállomány mindenkor biztosítása. A vadászterületeket kezelő kollektívák tagjai a rendkívül nagy értékű vadállomány megőrzéséért; az ésszerű, szakszerű vadgazdálkodásért és vadászatért egyetemlegesen felelősek.

— A vadgazdálkodás célja a sportvadászat és a kereskedelem igényeinek kielégítése. A vadgazdálkodás és a vadászat nem lehet munka nélküli jövedelem-szerzés eszköze.

— A vadgazdálkodást megelőzi a mezőgazdasági (erdő-) termelés érdeke, ezért az egyes vadfajokból csak olyan mennyiség tartható, mely az alaptermelésben számottevő kárt nem okoz.

— A mezőgazdasági (erdő-) termelés gyors ütemű fejlesztése mellett (különösen mechanizálás és kemizálás) a vadállomány fenntartása és fejlesztése csak akkor érhető el, ha a vadgazdálkodás korszerűsítése lépést tart az agrárkultúra fejlődésével.

— A korszerű vadgazdálkodásban csak a mezőgazdasági (erdő-) üzemmel együttműködve lehet tartós eredményt elérni. Az együttműködés akkor a leg-sikeresebb, ha közvetlen anyagi érdekeltségen alapul.

— A korszerű vadgazdálkodásban sorrendben a legfontosabb a vadon tenyésztés kedvező feltételeinek biztosítása, ennek kiegészítése a mesterséges (félvad és zárttéri) tenyésztés. A két tenyésztési forma egymást szükségszerűen egészíti ki.

— A vadgazdálkodásban az elfogadott korszerű tenyésztési elveket alkalmazni kell (pl.: ivararány-szabályozás; selejtezés; számottevő vadkárok elhárítása; a kártevők létszámának minimális szintre való csökkentése; a mesterséges tenyésztésben elfogadott módszerek; vadegészségügyi és vadvédelmi intézkedések stb.).

— A vadtenyésztés és a vadértékesítés összhangja szükségszerű. Jelentős mennyiségű vadat csak akkor lehet értékesíteni, ha sikeres a tenyésztés. A sikeres, korszerű tenyésztéshez, az egyre növekvő, céltudatos munkához viszont — a pénzügyi alap megteremtése miatt — szükséges a vadértékesítés is. A vadértékesítéshez természetszerűleg társadalmi érdek is fűződik.

— A vadgazdálkodásban is érvényesek az új gazdaságirányítási rendszer alapelvei.

A kedvező feltételek ismeretében, szakmailag megalapozottan, az egységes alapelvek szerint készült a Magyar Vadászok Országos Szövetsége 1969-cel kezdődő, 10 éves, távlati, vadgazdálkodás-fejlesztési terve.

Vadgazdálkodásunk jelenlegi helyzete

A Magyar Vadászok Országos Szövetségébe tömörült vadásztársaságok 12 625 000 kh bérelt vadászterületen gazdálkodnak. Ez az ország vadászterületének 82%-a. Mind a jelenlegi, mind az 1945 előtti összehasonlító adatok e 82% bérelt vadászterületre vonatkoznak.

1. tábla
BECSÜLT TÖRZSÁLLOMÁNY

Megnevezés	1933/36. évek átlaga*	1961/66. évek átlaga	1968. III. hónap	4 : 2 p/o
1.	2.	3.	4.	5.
Nyúl	1 800 000	900 000	827 000	46
Fácán	750 000	536 000	724 000	96
Fogoly	1 200 000	780 000	449 000	38
Szarvas	9 000	7 700	11 512	128
Őz	50 000	47 000	92 500	185
Dám	—	—	127	—
Vaddisznó	4 500	5 400	7 286	161
Muflon	—	—	189	—
Túzok	—	4 000	2 759	—

* A Károlyi Mihály Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ hivatalos adatai szerint.

2. tábla

A TÖRZSÁLLOMÁNY TENYÉSZVAD-ÉRTÉKE

(1968. évi forintárákon*)

Megnevezés	1933/36. évek átlaga	1968. III. havi állomány	
1.	2.	3.	4.
Nyúl	324 000 000	149 000 000	
Fácán	75 000 000	72 000 000	
Fogoly	96 000 000	36 000 000	
Apróvad	495 000 000	257 000 000	52 ⁰ / ₀
Szarvas	45 000 000	58 000 000	
Őz	100 000 000	185 000 000	
Vaddisznó (húserték)	6 000 000	9 000 000	
Nagyvad	151 000 000	252 000 000	167 ⁰ / ₀
Apró- és nagyvad együtt	646 000 000	509 000 000	79 ⁰ / ₀

* 15/1958. (Erd. É. 12.) OEF. sz. utasítás alapján állapítottuk meg az árakat.

Értékes vadállományunkat az elmúlt három évtizedben rendkívül kedvezőtlen hatások érték. A második világháborúban, a hadicselekmények következtében e vadállomány jelentős része elpusztult. A felszabadulás után a politikai hatolmért folyó harc, valamint a gazdasági újjáépítés nem sok időt engedett a vadgazdálkodásra. A gazdaságpolitikai torzítások idején a vadállományra is beszolgáltatási kötelezettséget írtak elő. Végül — már teljesen más vonatkozásban — a mezőgazdaság nagyüzemi átszervezése, a rohamos gépesítés és a nagy mennyiségben használt vegyszer ugyancsak megtizedelte vadállományunkat és egyes vadfajok életkörülményeiben alapvető változásokat eredményezett.

A sok megpróbáltatás ellenére — vadgazdáink és vadászattudományunk kiálló munkája eredményeként — világviszonylatban is elismert törzsállományunk van. Vadállományunk fajonkénti megoszlása visszatükrözi az elmúlt évtizedek kedvezőtlen hatásait. Nagyvad-törzsállományunk az elmúlt évtizedben kevésbé szenvedett a környezeti hatásoktól, ezért jelenleg az 1945 előttinek 167⁰/₀-a.

Apróvad-állományunkra — főleg annak életkörülményeire — jelentős hatással volt az elmúlt évtized. A mezőgazdaság üzemi és technikai átalakítása mellett a vadgazdák elméleti és gyakorlati bizonytalankodása apróvad-állományunk tenyészvad-értékét az 1945 előttihez viszonyítva 52⁰/o-ra csökkentette.

Vadállományunk fajonkénti megoszlása a mezőgazdasági termelésre való hatása szempontjából is kedvezőtlen. A mezőgazdaságra leginkább káros a vaddisznó és a szarvas. Ésszerű törzsállomány esetén — a kertészetek és a gyümölcsösök kivételével — a mezőgazdaságra semleges az őz és a nyúl. A mezőgazdasági termelésben kifejezetten hasznos a fácán és a fogoly.

A törzsállomány pénzben kifejezett tenyészvad-értéke alapján az alábbi összegezett eredményeket kapjuk:

3. tábla
A TÖRZSÁLLOMÁNY ALAKULÁSA
A MEZŐGAZDASÁGRA VALÓ HATÁS SZERINT
(pénzben kifejezett érték ⁰/o-ban)

Megnevezés	1968. évi állomány 1933/36. évek átlagának ⁰ /o-ában	1933/36. évekhez viszonyítva ±
1.	2.	3.
I. Káros (szarvas, vaddisznó)	131 ⁰ /o	+31 ⁰ /o
II. Semleges (őz, nyúl)	79 ⁰ /o	—21 ⁰ /o
III. Hasznos (fácán, fogoly)	63 ⁰ /o	—37 ⁰ /o

A népgazdaság szempontjából elsődleges a mezőgazdasági termelés, ennek tükrében a vadállomány fajonkénti összetételének alakulása kedvezőtlen.

NYÚL törzsállományunk az 1945 előttiének 46⁰/o-a. A csökkenés részben indokolt, hiszen a belterjes mezőgazdaság viszonyai mellett, főleg a nagyarányú gyümölcs- és zöldségtermelő gazdaságokban a nyúl nem kívánatos. Több olyan terület van, ahol a tenyésztésnek a mezőgazdaság szempontjából nem lenne aka-

dálya, mégis kevés a nyúl. Ennek fő oka a rendkívül elszaporodott kártevőkben, a szakszerűtlen vadászati módokban — fegyelmezetlenségekben, a helyenként fellépő nyúlbetegségekben, a megváltozott ökológiai tényezőkben és nem utolsósorban a nyúl mezőgazdasági kártételével kapcsolatban kialakított korábbi helytelen szemléletben keresendő.

FÁCÁN törzsállományunk az 1945 előttinek 96%-a. A fácántenyésztés főleg mezőgazdasági hasznossága és a mesterséges tenyésztés nagyarányú elterjedése miatt kedvezően alakult. A fácán-törzsállomány állandó, ütemes növelése biztosítottnak látszik.

FOGOLY törzsállományunk az 1945 előttinek 38%-a. Fogolyállományunk az összes kedvezőtlen körülményeken túl — az 1939/40. és 1940/41-es rendkívül kemény tél miatt majdnem teljes egészében kipusztult. Tulajdonképpen azóta a fogolyállomány szaporulata szinte kizárólag a törzsállomány pótlására szolgál. Ugyancsak a fogoly sínylette meg legjobban a kisparcellás gazdálkodás megszüntetését és a nagy mennyiségű vegyszer alkalmazását; nincs meg a szakmailag elvárható szaporulat. A fentiekén kívül az egyes tájegységeken nagy számban elszaporodott kártevők is pusztítják az állományt. Az új biotóp hatása a fogoly vadontenyésztésére még nincs megfelelően tisztázva.

Kedvező eredménnyel végződtek a gödöllői mesterséges fogolytenyésztési kísérletek, megszereztük a szakmai tapasztalatot a mesterséges tenyésztés nagyobb arányú elterjesztéséhez.

SZARVAS törzsállományunk az 1945 előttinek 128%-a. Főleg az állami vadászterületeken folyó, magas színvonalú tenyésztő munka eredménye a kiváló minőségű szarvasállomány. 1968-ban hazánkban került terítékre a világrekord trófeás szarvasbika.

A vadásztársaságok által bérelt területeken is az eltartóképességnél nagyobb az állomány. Egyre több szarvas tenyészik apróvadás, illetve a mezőgazdasági termelést veszélyeztető területeken. Kedvezőtlen az ivararány alakulása is, hiszen az 1 : 1 helyett 1 : 1,5—2-höz a tényleges állapot és még mindig nagy számú a gyenge, selejtbika.

ŐZ törzsállományunk az 1945 előttinek 185%-a. Az őz a leggyorsabban fejlődő nagyvadfajunk. A számszerű fejlődés elérte a csúcspontot, de a területi elhelyezkedés és a minőség még sok kívánnivalót hagy. Őzállományunk ivararánya rendkívül eltolódott a suták javára, a szakmailag elfogadható 1 : 1 helyett 1 : 2—3-hoz lehet számolni. Ez kedvezőtlen és emiatt is kevés az értékes, jó minőségű bak. A szakszerű őzselejteztést akadályozza az, hogy sík területeken nincs elegendő golyós vadászfegyver és hiányzik egyes vadásztársaságoknál a hozzáértés is. Őzállományunk jelentős minőségi javításra szorul, ugyanakkor a jelenlegi állomány mennyiségét lényegében a mezőgazdaság eltűri.

A minőségi fejlesztés alapjául szolgálnak a számos helyen élő, kiváló vér-onalú törzsek. Őzállományunk minőségi lehetőségeit bizonyítja az 1965-ben terítékre került világrekord trófeás őzbak.

VADDISZNÓ-állományunk az 1945 előttinek mintegy 161%-a. A vad-fajokon belül a legkedvezőtlenebb eltolódás a vaddisznó mennyiségi túlszapo-rodásából adódik. Az 1945 előtti élőhelyeit a vaddisznó messze elhagyta, az ország szinte valamennyi erdőségében már megtalálható, sőt a legújabb jelzések szerint egyre nagyobb számban tűnik fel a síkvidéki mezőgazdasági területeken is. Főleg mezőgazdasági kártétele miatt rendkívül kedvezőtlen a vaddisznók nagyarányú elszaporodása.

Vadállományunk jelenlegi helyzetének értékeléséből arra a következtetésre juthatunk, hogy lehetséges, sőt szükséges is a fejlesztési célkitűzések meghatá-rozása, melynek elkészítésére döntő tényezőként hat a mező- és erdőgazdálkodás várható alakulása.

Jóllehet a mezőgazdaság alakulásában ugrásszerű változások nem várhatók, az állandó fejlődés tendenciájával azonban számolnunk kell. A zöldségkertészet-ben és a gyümölcsstermelésben — fejlesztési terveink időszakában — mintegy 15—20%-os területi növekedés, valamint számos kiöregedett gyümölcsös és szőlő rekonstrukciója várható.

Bár az erőgépek főleg minőségükben változnak, számolnunk kell a munka-gépek mennyiségének és választékának mintegy 15—20%-os bővülésével is. A több, illetve többféle munkagép nagyobb veszélyt is jelent a vadállományra, ugyanakkor az egyre javuló növényápolás és betakarítás eredményeként a vad-állomány részére egyre kevesebb takarmány marad a vadászterületen. A parla-gok és tarlok megmunkálásával még az onnan származó táplálékartalékok is kimerülnek.

A mezőgazdasági területek öntözése csak akkor befolyásolja a vadállo-mányt, ha ezt a módszert nagyobb, összefüggő területeken alkalmazzák. A má-sodik tiszai vízlépcső megépítésének eredménye a Tisza-vidék öntözése lesz, aminek hatását — annak idején — külön kell vizsgálnunk.

Az erdőgazdálkodás további korszerűsítése és az ezzel járó gépesítése vár-ható. Mezőgazdasági területre nagyobb, összefüggő erdőtelepítést nem tervez-tek. Az erdőterületek jobb kihasználása; a vágásérettség új, korszerű felfogása; az elöregedett és rontott erdők kitermelése és felújítása hatással lesz nagyvad-gazdálkodásunkra. A túlszaporodott nagyvad-állomány az erdősisítésben számot-tevő károkat okozhat. Az erdőgazdálkodás korszerűsítésével együtt jár, hogy a nagyvad egyre nagyobb számban keres a mezőgazdasági területeken élelmet, búvóhelyet és nyugalmat.

A gyors ütemű városiasodás és korunk életritmusa miatt az ember a természetbe vágyik. Az állandóan növekvő „gépesített” turisztika ugyancsak zavarja az erdőt, mezőn élő vadállományt.

Meggyőződésünk, hogy mind a rohamosan fejlődő, korszerű gazdálkodás, mind a növekvő emberi forgalom ellenére vadállományunk megtartható és fejleszthető.



Vadászati és vadértékesítési igények

A vad olyan érték, amellyel szemben sokféle igényt támasztunk. Várhatóan a kínálat még hosszú ideig alacsonyabb lesz a keresletnél.

VADÁSZAT az az alapigény, amelyet ki kell elégítenünk. Elsődleges feladat, hogy a vadgazdálkodás ügyéért áldozatra is képes magyar vadászok sport- és szórakozási lehetőségeit biztosítsuk. A MAVOSZ-nak jelenleg 20 300 tagja van. Közgyűlési határozat alapján ezt a létszámot 25 000 főig növelhetjük elsősorban a mezőgazdaságban, főleg a termelőszövetkezetekben dolgozók soraiból. Közel sem tudjuk a nagyvadas területekre vonatkozó vadászati igényeket kielégíteni. Becslések szerint még mintegy 20–25 000 ember szeretne vadászni, ha volna rá lehetőség; és ez a szám várhatóan még emelkedik. Vannak olyan vadászterületek, ahol — vagy a vadgazdálkodás elmaradottsága (például Somogy megye), vagy a túl magas vadászlétszám (például Pest megye) miatt — máris kedvezőtlenek a vadászati lehetőségek. Az egyes vadfajok mennyiségi és területi megoszlását mindig úgy kell irányítani, hogy állandóan tömegesen legyen olyan vad, amellyel a hazai vadászok igényeit ki tudjuk elégíteni. Jelenleg elsősorban a fácán és részben az őz ilyen vadfaj.

Kedvező devizaszerzési lehetőség a külföldiek bérvadászata. Állandóan növekszik a kereslet a trófeás vad vadászatára, és lényegében minden mennyiséget el lehet adni. Az elmúlt tíz évben a bérkilövő vendégvadászok száma kb. a háromszorosára növekedett és ennek arányában emelkedett devizabevételünk is. Egyre jobban érdeklődnek a külföldiek az apróvad vadászata iránt is. Az ilyen igényeknek csak csekély hányadát tudjuk kielégíteni, mert a külföldi bérkilövéők legalább 3–400-as terítéket kívánnak, aminek biztosítására a vadásztársaságok többsége még nem mer vállalkozni. A külföldi bérkilövéők számosan vennének részt jól rendezett — legalább 6–10-es terítéket eredményező — vaddisznó hajtásokon is, de ezt is csak kevés vadásztársaság vállalja.

LŐTT VAD IRÁNTI IGÉNY. A lőtt apróvad jelentős része hazai vadászaink kompetencia- (vadászrész-) igényét elégíti ki. A vadászrész belfogyasztásra kerül: ebből fogyaszt a vadász háztartása — a régi hagyományokon alapuló ajándékozás folytán — ismerettségű köre, rokonsága is. Az utóbbi években már a vadászrész kisebb hányadát felvásárolta a vadkereskedelem.

A hazai fogyasztók az utóbbi évekig állandó szemrehányással illették a vadászokat és a kereskedelmet, mert nem tudták kielégíteni vadhúsigényüket. Ennek oka — a vadhús korlátozott mennyisége mellett — a többi húsféleségnél alacsonyabb ár volt, amely egyben a nemzetközi piaci árakkal is ellenkezett. 1967-re a vadhús elérte az egyéb húsfajták fogyasztói árát, ezzel egyenes arányban csökkentek az igények, és így már lényegében kielégítést nyert a kereslet. A vadhús hazai eladási lehetősége azonban ezzel még koránt sincs kiaknázva, hiszen a vendéglátóiparban, a közétkeztetésben a felhasználás, nem utolsósorban a darabolt, csomagolt és konzerváru majdnem teljesen hiányzik. E problémák megoldása még újabb piaci lehetőségeket eredményezhet.

Vadkereskedelmünk igen jelentős tétele a vadhús-export. Az exporthozam az 1960 éveshez viszonyítva 1967-re megháromszorozódott. Külföldön állandóan nőtt a lőtt vad iránti kereslet, ezzel együtt járt az árszint tartása és emelkedése is. A nemzetközi piacon pillanatnyilag az argentinai nyúl és a New Zealand-i szarvaskínálat miatt a lőtt vadnál erős a konkurrencia. A lőtt vad világpiaci áremelkedése lényegében megállt, sőt néhány vadfajnál árcsökkenés következett be. Mindezek ellenére érdemes lőtt vadat exportálni és az általunk felkínált mennyiség eladható.

4. tábla

A LÖTT VAD-EXPORT ALAKULÁSA 1957-TŐL 1967-IG

Évek	Nyúl kg	Fácán db	Szarvas kg	Vaddisznó kg	Őz kg	Darabolt hús kg
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1957.	521 531	5 097	21 105	15 607	838	
1958.	514 217	8 200	43 421	22 703	1 833	
1959.	698 241	13 245	113 448	37 817	5 486	
1960.	649 071	18 636	132 818	42 479	6 789	
1961.	781 931	21 276	128 365	40 299	10 198	
1962.	779 999	20 160	150 917	42 254	8 355	5 975
1963.	440 339	15 712	118 597	37 914	6 160	
1964.	294 119	13 552	145 721	36 792	5 753	634
1965.	294 276	20 355	214 943	68 759	9 213	27 937
1966.	322 904	29 782	267 433	85 747	24 035	46 465
1967.	336 383	45 077	168 203	161 904	63 333	112 676
Összesen:	5 633 011	211 092	1 504 971	592 275	141 993	119 687

ÉLŐ VAD IRÁNTI IGÉNY. A hazai keresletet elsősorban a vadállomány telepítése és a vérfelfrissítés jelentik. Az ilyen irányú igények kielégítése vadgazdálkodási probléma és ezért nem számítható a kereskedelmi forgalomhoz.

Az élő vad értékesítési lehetőség főleg az exportnál számottevő. A magyar élő vadat — kiváló tulajdonságai miatt — állandóan keresik a világpiacon.

A következő években a nyúl exportja mintegy 100 000-ig növelhető, ami a jelenlegihez képest 30—40%-os emelkedést jelent. Eddig soha sem tudtuk az igényeket kielégíteni.

Az élő fácán exportja mintegy 60—70 000-ig emelhető, ez a bázis évhez (1968.) viszonyítva több mint kétszeres növekedés. Az igényeket itt sem sikerült még kielégíteni, tehát a piac árut vár tőlünk.

Jelentős mértékben igénylik az élő fogoly exportját is, de ezt sem most, sem a közeljövőben nem kívánjuk kielégíteni, csupán olyan mennyiséget adunk el, amellyel piacunkat megtarthatjuk.

Külföldön keresik a kiváló minőségű, élő nagyvadat is, de tenyésztési szempontból ezt az exportot nagyobb mennyiséggel nem támogatjuk.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az élő vadból az exportigény ma is nagyobb, mint amennyit ki tudunk elégíteni.

5. tábla

AZ ÉLŐ VAD-EXPORT ALAKULÁSA 1957-TŐL 1967-IG

Évek	Nyúl/db	Fácán/db	Fogoly/db
1.	2.	3.	4.
1957.	19 880		
1958.	15 412	1 238	
1959.	21 112	636	3 580
1960.	31 994	4 662	6 880
1961.	49 542	7 134	24 558
1962.	58 375	15 442	40 278
1963.	51 998	21 390	26 870
1964.	63 478	16 392	27 546
1965.	58 726	22 084	25 180
1966.	70 021	32 737	22 330
1967.	80 574	29 556	18 370
Összesen:	521 112	151 271	195 592

A MEZŐGAZDASÁG FÁCÁN ÉS FOGOLY HASZONTÉTELÉBŐL KELETKEZŐ IGÉNYE. Egyre több mezőgazda kívánsága a fácán- és fogolyállomány fokozott mértékű gyarapítása, hogy az állati és növényi kártevők elleni biológiai védekezésben közismert növényvédelmi szerepüket minél jobban kihasználhassák. Még nem mérhető fel, hogy a mezőgazdasági termelés milyen igényekkel jelentkezik e hasznos szárnyas vadjaink gyarapítására, de az bizonyos, hogy igen jelentős kereslet várható.

Fácán- és fogolyállományunk növekedésének felső határait azonban az életfeltételek — elsősorban a takarmányozási lehetőségek — korlátozzák. A létfeltételek biztosításával arányosan számíthatunk e két igen hasznos vadféleség jelentős felszaporodására.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a vadászterületeinken tenyészthető haszonvad — mind jelenleg, mind a jövőben — hasznosítható, értékesíthető.

Fejlesztési célkitűzések

Fejlesztési céljainkat a következő, alapvető feltételek szerint lehet meghatározni:

- Vadállományunk jelenlegi helyzete: a törzsállomány mennyisége és minősége, valamint a 10 év alatt elérhető gyarapítás.
- A meglevő és a várható vadászati és vadértékesítési igények.
- A vad kár-, illetve haszontétele a mező- és erdőgazdasági termelésben.
- A vad létfenntartási feltételeinek biztosítása: a természetnyújtotta, illetve a vadföldeken termelt takarmány, valamint a mező- és erdőgazdasági melléktermékek együttesen biztosítják a vad élelmét.
- A vadgazdálkodás korszerű fejlesztésére fordítható anyagi erőforrások.

Az összes körülmények figyelembevételével — a megyei területekből kiindulva — vadfajonként meghatároztuk a redukált területeket.* A bérelt összes és redukált területeket 6. sz. táblázatunk tartalmazza.

* *Megjegyzés:* A redukált (csökkentett) terület azt jelenti, hogy művelési áganként és vadfajonként az eltartóképeség, valamint a vad pozitív és negatív hatása szempontjából milyen területnagyság vehető figyelembe. Az így redukált terület nagyságát tájanként és vadfajonként különböző további tényezők is sajátosan befolyásolják. Pl.: a fogolyállomány meghatározásánál a kötött, hideg talaj további csökkentést tesz szükségessé.

6. tábla

BÉRELT ÉS REDUKÁLT VADÁSZTERÜLETEK

(1000 kh-ban)

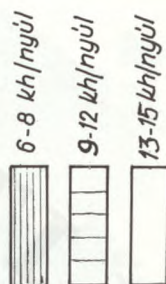
Megye	Összes terület			Redukált terület			
	apró- vadas	nagy- vadas	össze- sen	Nyúl	Fácán	Fogoly	Öz
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Baranya	339	219	558	450	450	250	430
2. Bács	1 028	9	1 037	800	900	700	800
3. Békés	835	—	835	750	780	600	720
4. Borsod	783	305	1 088	700	650	300	580
5. Csongrád	694	—	694	580	550	400	470
6. Fejér	562	97	659	530	540	400	470
7. Győr	386	133	519	400	400	350	350
8. Hajdú	920	—	920	750	700	550	550
9. Heves	332	134	466	350	350	250	300
10. Komárom	155	105	260	200	200	180	180
11. Nógrád	256	170	426	300	200	180	200
12. Pest	829	110	939	650	680	500	570
13. Somogy	54	604	658	530	550	300	480
14. Szabolcs	797	—	797	600	750	630	600
15. Szolnok	885	—	885	800	750	630	600
16. Tolna	376	83	459	380	400	350	300
17. Vas	235	207	442	350	300	200	270
18. Veszprém	396	208	604	460	400	260	300
19. Zala	242	137	379	320	320	150	200
Összesen:	10 104	2 521	12 625	9 900	9 870	7 180	8 370
Hektárban:	5 840	1 457	7 297	5 722	5 705	4 150	4 837

Szarvasnál eltartó területnek a bérbeadott 981 500 kh nagyvadas erdőterületet tekintettük. A vaddisznót eltűrő területnek a bérbeadott 975 500 kh nagyvadas erdőterületet számoltuk, mert kivettük a Bács megyei kiskunsági 6000 kh-at.

A bérelt összes és redukált vadászterületek alapján a megyéket vadfajonként — a tájjellegnek megfelelően — I—III. osztályokba soroltuk és megállapítottuk a holdankénti vadeltartóképességet. A redukált terület és a bázisév állományának megfelelően alsó és felső határokat állapítottunk meg fejlesztési tervünkben.



Nyúl



7. tábla

N Y Ú L

(márciusi törzsállomány)

(1000 kh-ban, illetve 1000 db-ban)

Osztályozás	Megye	Redukált terület	1968. III. havi állomány	Fejlesztés legalább	
				tól	ig
1.	2.	3.	4.	5.	6.
I. osztály 6—8 kh/nyúl	1. Békés	750	77	94	125
	2. Csongrád	580	49	72	96
	3. Fejér	530	41	66	88
	4. Győr	400	21	50	66
	5. Hajdú	750	65	94	125
	6. Szolnok	800	117	100	133
	Összesen	3810	370	476	633
II. osztály 9—12 kh/nyúl	1. Bács	800	79	67	90
	2. Borsod	700	49	58	78
	3. Heves	350	32	30	39
	4. Komárom	200	26	18	22
	5. Pest	650	69	54	72
	6. Somogy	530	24	44	59
	7. Szabolcs	600	57	50	67
	8. Tolna	380	28	32	42
	Összesen	4210	364	353	469
III. osztály 13—15 kh/nyúl	1. Baranya	450	23	30	35
	2. Nógrád	300	15	20	25
	3. Vas	350	15	23	27
	4. Veszprém	460	21	31	35
	5. Zala	320	19	21	24
	Összesen	1880	93	125	146
I., II., III. osztály	összesen:	9900	827	954	1248

Fejlesztési tervünk, hogy nyúlállományunk legalább 954 000 és 1 248 000 között legyen.

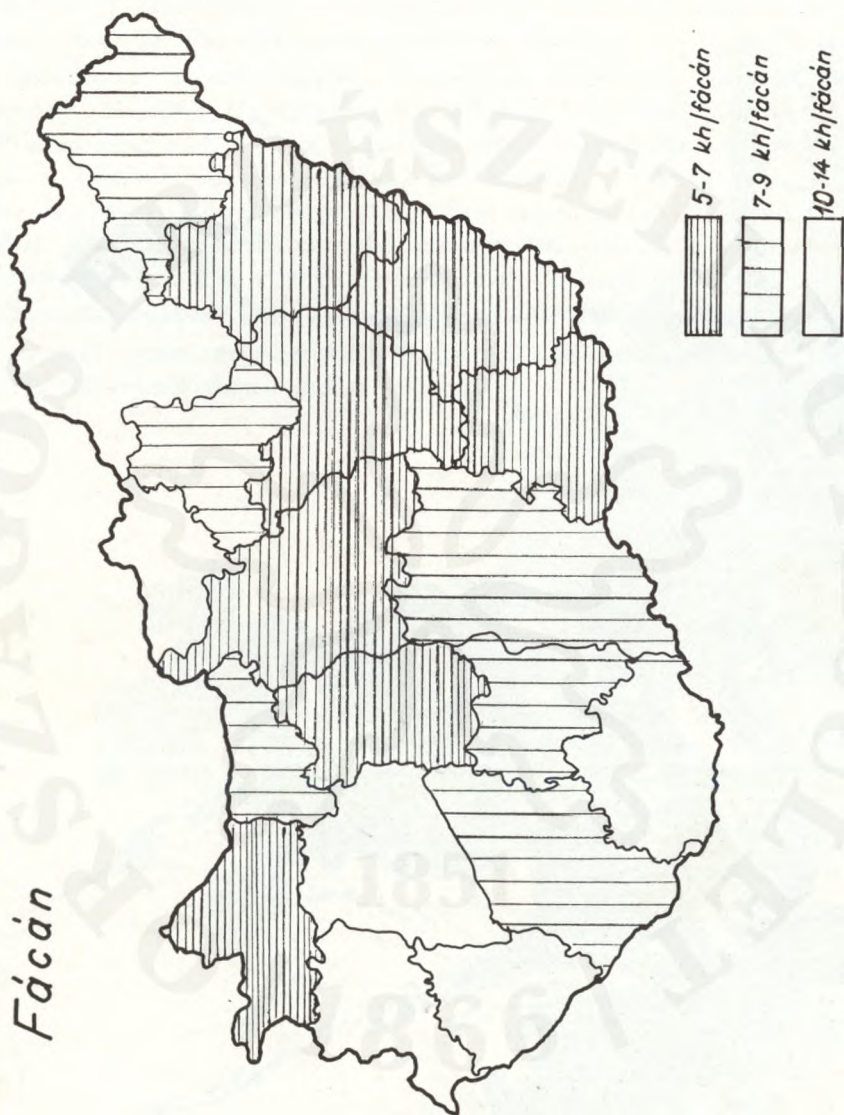
Alsó határa az 1945 előttinek 53, felső határa 70%-a. A bázisév állományához viszonyítva az alsó határ 115, a felső határ 151%-os előirányzat. A nyúlállomány fejlesztésénél — a mezőgazdaság ismert fokozódó belterjes alakulása miatt — az 1945 előtti szint elérése nem lehetséges.

Jelenleg a törzsállományhoz viszonyított kitermelési lehetőség (vadász-szákmány) 30—50%. Ugyancsak a törzsállományhoz viszonyítva az évenkénti nyúlfialási átlag 3—4, ebből a törzsállományhoz viszonyítva a felnevelési arány 1:0,6. A felnevelt állományból 1:0,2 kell számolni a törzsállomány utánpótlására és a vadászati veszteségre. 1:0,4 lehet számolni vadász-szákmánynak (élő és lőtt). A jelenlegi törzsállományból mintegy 300—350 000 nyúl termelhető ki. Fejlesztési programunk szerint tervezett alsó határnál mintegy 370—400 000 nyulat, a felső határnál pedig 500—550 000 nyulat termelhetünk ki.

A nyúl vadon tenyésztésénél minden 1:0,1 felnevelési arányjavítás mintegy 100 000-rel növelheti a vadász-szákmányt.



Fácán



8. tábla
F Á C Á N
(márciusi törzsállomány)
(1000 kh-ban, illetve 1000 db-ban)

Osztályozás	Megye	Redukált terület	1968. III. havi állomány	Fejlesztés legalább		
				tól	—	ig
1.	2.	3.	4.	5.		6.
I. osztály 5—7 kh/fácán	1. Békés	780	105	112		156
	2. Csongrád	550	56	79		110
	3. Fejér	540	31	77		108
	4. Győr	400	19	57		80
	5. Hajdú	700	54	100		140
	6. Pest	680	81	97		135
	7. Szolnok	750	102	108		150
	Összesen.	4400	448	630		879
II. osztály 7—9 kh/fácán	1. Bács	900	59	100		128
	2. Heves	350	19	39		50
	3. Komárom	200	16	22		28
	4. Somogy	550	25	61		79
	5. Szabolcs	750	35	83		110
	6. Tolna	400	28	45		57
	Összesen	3150	182	350		452
III. osztály 10—14 kh/fácán	1. Baranya	450	11	32		45
	2. Borsod	650	20	46		65
	3. Nógrád	200	12	15		20
	4. Vas	300	10	21		30
	5. Veszprém	400	17	30		40
	6. Zala	320	24	23		32
	Összesen	2320	94	167		232
I., II., III. osztály	összesen:	9870	724	1147		1563

Fejlesztési tervünk, hogy fácánállományunk legalább 1 147 000 és 1 563 000 között legyen. Fácánállományunk lényegében elérte az 1945 előtti színvonalat. Mezőgazdasági haszontétele és a mesterséges tenyésztés tapasztalatai alapján jelentős további fejlesztést irányoztunk elő. Fejlesztési tervünk alsó határa az 1945 előttinek 153, míg felső határa 208%-a. A bázisév állományához képest az alsó határ 160, a felső 216%-os célkitűzés. Több megye már elérte, vagy megközelítette fejlesztési célkitűzésünket, ugyanakkor vannak megyék, ahol az állomány messze elmarad a lehetőségektől.

A sokéves átlag tapasztalatait figyelembe véve a fácán-törzsállományhoz viszonyítva évente 25–30% termelhető ki (vadászszákmány). A jelenlegi törzsállomány mintegy 170–180 000 fácán kitermelését biztosítja. A fejlesztési célkitűzés szerinti alsó határból már 280–330 000 fácán, míg a felső határból 370–420 000 fácán termelhető ki évente. A fejlesztési célkitűzések eléréséig kitermelhető mennyiséget befolyásolja a mesterséges tenyésztés aránya; vagyis, hogy a vadon tenyésztésből milyen mennyiséget kell visszahagyni törzsállománynak. Mindenekelőtt szakmai szempontból a lőtt fácán kitermelését meghatározza az 1:4–1:6 ivararány szabályozás szükségessége. A törzsállomány védelme érdekében továbbra sem engedélyezhető a fácántyúk lövése.



Fogoly



F O G O L Y

(márciusi törzsállomány)

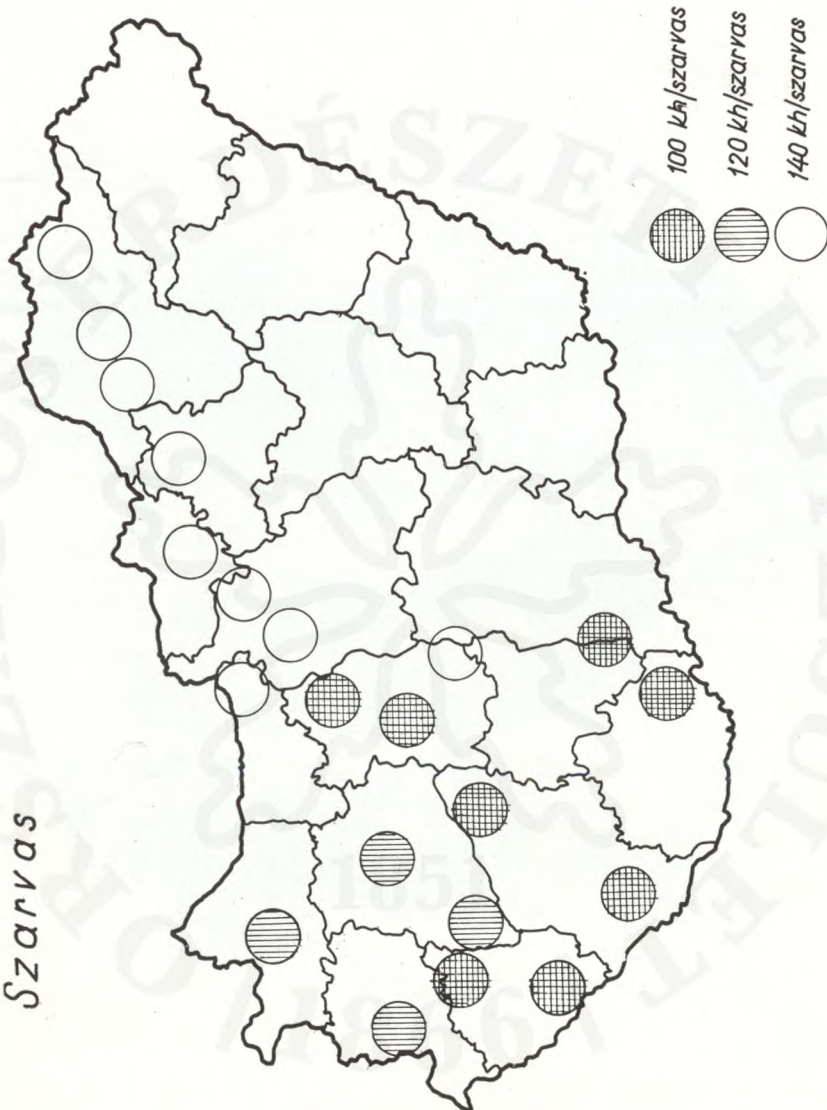
(1000 kh-ban, illetve 1000 db-ban)

Osztályozás	Megye	Redukált terület	1968. III. havi állomány	Fejlesztés legalább		
				tól	—	ig
1.	2.	3.	4.	5.	6.	
I. osztály 5—7 kh/fogoly	1. Bács	700	54	100	140	
	2. Győr	350	12	50	70	
	3. Heves	250	21	36	50	
	4. Pest	500	59	72	100	
	5. Szabolcs	630	47	90	125	
	6. Szolnok	630	61	90	125	
	Összesen	3060	254	438	610	
II. osztály 7—10 kh/fogoly	1. Borsod	300	35	30	43	
	2. Csongrád	400	15	40	57	
	3. Fejér	400	21	40	57	
	4. Hajdú	550	21	55	79	
	5. Veszprém	260	25	26	37	
	6. Tolna	350	12	35	50	
	Összesen	2260	129	226	323	
III. osztály 10—15 kh/fogoly	1. Baranya	250	7	17	25	
	2. Békés	600	18	40	60	
	3. Komárom	180	11	12	18	
	4. Nógrád	180	10	12	18	
	5. Somogy	300	7	20	30	
	6. Vas	200	6	13	20	
	7. Zala	150	7	10	15	
	Összesen	1860	66	124	186	
I., II., III. osztály	összesen:	7180	449	788	1119	

Fejlesztési tervünk, hogy fogolyállományunk legalább 788 000 és 1 119 000 között legyen. Fejlesztési célkitűzésünk a lehetőségek jelenlegi ismeretében történt, ezért a számszaki visszatükröződés esetenként nagy végleteket mutat. Fejlesztési tervünk alsó határa az 1945 előttihez képest 66, felső határa 94%. Ha a bázisév állományához viszonyítjuk, az alsó határ 175, míg a felső határ 250%. Fogolyra vonatkozó célkitűzésünk csak hosszú távon érhető el. A fejlesztés első szakaszában a szaporulatot elsősorban a törzsállomány növelésére kívánjuk biztosítani, éppen ezért számottevő kitermelési lehetőséget nem tervezünk.



Szarvas



10. tábla
S Z A R V A S
(márciusi törzsállomány)

Osztályozás	Erdőgazdaság	Bérbe adott erdőterület (1000 kh-ban)	1968. III. havi állomány	Fejlesztés legfeljebb
1.	2.	3.	4.	5.
I. osztály 100 kh/szarvas	1. Tolna megyei	8	248	80
	2. Gemenci	11	181	110
	3. Mecseki	79	686	790
	4. Észak-somogyi	75	905	750
	5. Dél-somogyi	50	589	500
	6. Észak-zalai	16	268	260
	7. Dél-zalai	26	161	160
	8. Vértesi	74	1 529	740
	9. Mezőföldi	5	131	50
	Összesen	344	4 698	3 440
II. osztály 120 kh/szarvas	1. Kisalföldi	28	320	230
	2. Magas-bakonyi	36	650	300
	3. Keszthelyi	30	245	250
	4. Szombathelyi	100	913	830
	Összesen	194	2 128	1 610
III. osztály 140 kh/szarvas	1. Tanulmányi (Győr)	18	206	130
	2. Gödöllői	18	199	130
	3. Börzsönyi	59	841	420
	4. Cserháti	60	330	430
	5. Mátrai	93	755	665
	6. Nyugat-bükki	33	153	235
	7. Kelet-bükki	106	470	760
	8. Zemplén hegységi	47	101	335
	9. Pilisi	3,5	55	25
	10. Kiskunsági	6	30	43
	Összesen	443,5	3 140	3 173
I., II., III. osztály	összesen:	981,5	9 966	8 223
Apróvadás vadászterületek szarvasállománya		—	1 546	—
Nagy- és apróvadás együtt		981,5	11 512	8 223

Fejlesztési tervünk, hogy szarvasállományunk legfeljebb 8223 legyen. Célkitűzésünk lényegében az állomány számszerű apasztását jelenti. A tervezett szarvaslétszám az 1945 előttinek 91, a jelenleginek 71⁰/₀-a. A korszerű erdő- és mezőgazdasági termelés mellett szarvasállomány csak a nagyobb, összefüggő erdőségekben tartható. Apróvadas területeken szarvasállomány ne legyen. Fontos célkitűzésünk, hogy 3—4 év alatt helyreállítsuk az 1:1 ivararányt, ezért a felesleges sutavadat ki kell lőni. Az állománycsökkentést mindenütt a minőség jelentős javításával kell összekapcsolnunk.

A szarvast rendkívüli vadászati és kultúrártéke miatt megkülönböztetett védelemben kell részesítenünk. A kiváló tenyésztörzsekből vérfelfrissítéssel és állománytelepítéssel fel kell javítanunk — a táji jellegnek megfelelően — a gyenge minőségű állományt.



Őz



11. tábla
 Ö Z
 (márciusi törzsállomány)

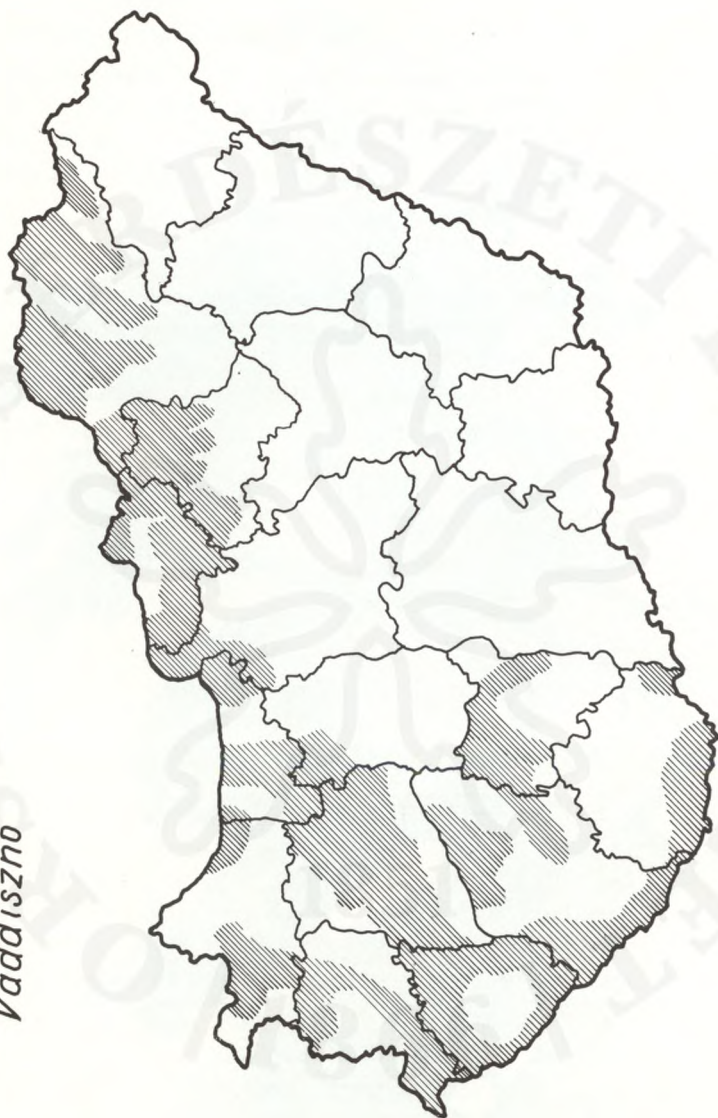
Osztályozás	Megye	Redukált terület (1000 kh-ban)	1968. III. havi állomány	Fejlesztés legfeljebb		
				tól	—	ig
1.	2.	3.	4.	5.	6.	
I. osztály 70—85 kh/őz	1. Békés	720	12 300	8 500		10 300
	2. Csongrád	470	6 100	5 500		6 700
	3. Fejér	470	4 700	5 500		6 700
	4. Szolnok	600	7 300	7 000		8 600
	Összesen	2 260	30 400	26 500		32 300
II. osztály 90—120 kh/őz	1. Bács	800	6 600	7 200		8 900
	2. Győr	350	3 800	3 200		3 900
	3. Hajdú	550	6 500	5 000		6 100
	4. Heves	300	2 700	2 800		3 700
	5. Komárom	180	3 400	1 700		2 000
	6. Tolna	300	3 600	2 800		3 700
	Összesen	2 480	26 600	22 700		28 300
III. osztály 120—140 kh/őz	1. Baranya	430	6 500	3 100		3 600
	2. Borsod	580	4 800	4 100		4 800
	3. Nógrád	200	1 800	1 500		1 700
	4. Pest	570	6 600	4 100		4 800
	5. Somogy	480	4 300	3 400		4 000
	6. Szabolcs	600	2 600	4 300		5 000
	7. Vas	270	2 700	2 000		2 300
	8. Veszprém	200	3 400	2 100		2 500
	9. Zala	300	2 800	1 500		1 700
	Összesen	3 630	35 500	26 100		30 400
I., II., III. osztály	összesen:	8 370	92 500	75 300		91 000

Fejlesztési tervünk, hogy őzállományunk legfeljebb 75 300 és 91 000 között legyen. Célkitűzésünknek lényegében megfelel jelenlegi állományunk megtartása. A fejlesztési terv alsó határa az 1945 előttinek 151, felső határa viszont 182%-a. A bázisév állományához képest az alsó határ 88, a felső pedig 98%. Őzállományunknál el kell érünk az 1:1 ivararányt, ezért a következő években nagymennyiségű sutavad kilövése válik szükségessé.

Az ivararány szabályozás mellett jelentős számban kell kilőni a selejt bakokat. Ezek az intézkedések a fejlesztés első szakaszában számottevő állománycsökkenéssel járnak. A fejlesztési célkitűzés szerint az őzállomány szakszerűbb területi arányait is el kívánjuk érni.



Vaddisznó



előfordul

12. tábla

V A D D I S Z N Ó

(március törzsállomány)

Megye	1968. III. havi állomány VT			Megtűrhető	
	nagyvad	apróvad	összes	terület kh	vaddisznó legfeljebb
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Baranya	252	200	452	79 000	230
2. Bács	20	160	180	—	—
3. Békés	—	—	—	—	—
4. Borsod	399	180	579	153 000	400
5. Csongrád	—	16	16	—	—
6. Fejér					
Komárom	896	146	1 042	79 000	300
7. Győr	295	45	340	46 000	120
8. Hajdú	—	15	15	—	—
9. Heves	460	36	496	226 000	420
10. Nógrád	109	100	209	60 000	110
11. Pest	869	—	869	80 500	300
12. Somogy	866	—	866	125 000	360
13. Szabolcs	—	30	30	—	—
14. Szolnok	—	1	1	—	—
15. Tolna	406	130	536	19 000	100
16. Vas	362	103	465	100 000	290
17. Veszprém	574	310	884	66 000	120
18. Zala	164	142	306	42 000	250
Összesen	5 672	1 614	7 286	975 500	3 000

Tervünk szerint az állományt úgy kell csökkentenünk, hogy legfeljebb 3000 vaddisznó maradhat. Célkitűzésünk tehát a vaddisznóállomány nagyarányú visszafejlesztése. Az állományt az 1945 előttiinek 67, a bázisév állományának 44⁰/₀-ra kívánjuk csökkenteni. Vaddisznó apróvadás vadászterületen nem tűrhető meg. Nagyarányú számszerű apasztással el lehet érni, hogy az összefüggő, nagyobb erdőségekből kiváltó vaddisznó már ne okozzon számottevő kárt a mezőgazdaságban.

13. tábla
M U F L O N

Megye	1968. III. havi állomány	Fejlesztés	
		Tájmegnevezés	Muflon
1.	2.	3.	4.
1. Baranya	—	Mecsek	120—140
2. Borsod	95	Zemplén—Bükk	150—170
3. Heves	92	Mátra	140—160
4. Komárom	2	Vértess	60— 70
5. Pest	—	Börzsöny	100—120
6. Veszprém	—	Bakony	60— 80
Összesen	189		630—740

Célszerűnek látszik, hogy a muflont a magas, sziklás hegyvidékeinken továbbsszaporítsuk, illetve betelepítsük.

14. tábla
T Ú Z O K

Megye	1968. március havi állomány
1.	2.
1. Békés	1179
2. Hajdú	454
3. Szolnok	628
4. További hét megye	498
Összesen	2759

Békés, Hajdú és Szolnok megyében él tüzokállományunk 82⁰/₀-a (2261). Tüzokállományunknál fejlesztési célkitűzést nem írhatunk elő, viszont fokozott védelemmel segítjük a jelenlegi állomány megtartását és — amennyiben lehet — fejlesztését.

15. tábla

D Á M

Megye	1968. III. havi állomány	Fejlesztés	
		Tájmegnevezés	Dám
1.	2.	3.	4.
1. Baranya	—	Zselic, Baranyai Dombság	100— 120
2. Borsod	—	Cserhát	80— 100
3. Heves	—	Hevesi Dombvidék	40— 60
4. Nógrád	—	Nógrádi Dombvidék	60— 80
5. Pest	36	Nagykőrös	50— 60
6. Somogy	61	Somogyi Dombság	220— 240
7. Tolna	30	Tolnai Hegyhát	120— 150
8. Vas	—	Vasi Hegyhát	60— 80
9. Zala	—	Zalai Dombság	100— 120
Összesen	127		830—1010

Célszerűnek látszik az állami vadgazdaságok területein élő, kiváló dám-törzssállomány szaporulatából néhány tájegységen — vadásztársasági területen is — az állomány számszerű és minőségi feljavítása. Ez annál is indokoltabb, hiszen 1965-ben hazánkban került terítékre a világrekord trófeás dámlapátos.

A dám telepítését az erdőterület vadeltartóképességének megfelelően kívánjuk végrehajtani, főleg a szarvas- és az őzállomány ezzel arányos csökkentése mellett.

16. tábla
A TERVEZETT TÖRZSÁLLOMÁNY ALUKULÁSA

I.

Megnevezés	Alsó határ		Felső határ	
	db	Ft	db	Ft
1.	2.	3.	4.	5.
Nyúl	954 000	172 000 000	1 248 000	225 000 000
Fácán	1 147 000	115 000 000	1 563 000	156 000 000
Fogoly	788 000	63 000 000	1 119 000	90 000 000
Apróvad összesen	2 889 000	350 000 000	3 920 000	471 000 000
Szarvas	8 223	41 000 000	8 223	41 000 000
Őz	75 300	151 000 000	91 000	182 000 000
Vaddisznó	3 000	4 000 000	3 000	4 000 000
Nagyvad összesen	86 523	196 000 000	102 223	227 000 000
Apró- és nagyvad összesen		546 000 000		698 000 000

II.

Megnevezés	Alsó határ		Felső határ	
	1933/36. évek	1968. III.	1933/36. évek	1968. III.
	‰-ában	‰-ában	‰-ában	‰-ában
1.	6.	7.	8.	9.
Nyúl	53	115	70	151
Fácán	153	160	208	216
Fogoly	66	175	94	250
Apróvad összesen	72	137	95	182
Szarvas	91	71	91	71
Őz	151	88	182	98
Vaddisznó	67	44	67	44
Nagyvad összesen	130	77	150	90
Apró- és nagyvad összesen	84	107	108	137

Megjegyzés: a 16. tábla számításaihoz lásd a 2. táblát is.

Tervezett vadállományunk tenyészvad-értéke megközelíti, illetve eléri az 1945 előtti színvonalat. Tervünk szerint az alsó határ az 1945 előttiének 84, míg a felső 108⁰/o-a.

Annak ellenére, hogy a legnagyobb fejlesztést az apróvadállománynál irányoztuk elő — hiszen az alsó határ az 1968-as évhez viszonyítva 137, a felső viszont 182⁰/o-os növekedést mutat — apróvadállományunk tenyészvad-értéke az 1945 előttiének az alsó határ szerint csak 72, a felső szerint pedig 95⁰/o-a. Annak a körülménynek, hogy apróvadállományunk nem éri el az 1945 előtti színvonalat, fő oka a nyúlállomány növekedésének korlátozottabb lehetősége. A bázisév (1968) apróvadállománya az 1945 előttihez viszonyított 52⁰/o-ról 95⁰/o-ra való emelése rendkívül nagyarányú fejlesztést irányoz elő.

Nagyvadállományunk tenyészvad-értéke a szükségszerű szerkezeti átalakítás után is az alsó határ szerint az 1945 előttiének 130, míg felső szerint 150⁰/o-a. Az alsó határ a bázisévnek 77, a felső viszont 90⁰/o-a. A nagyvadállomány viszonylag magasabb tenyészvad-értéke elsősorban az őz kedvező tenyésztési lehetőségeinek következménye.

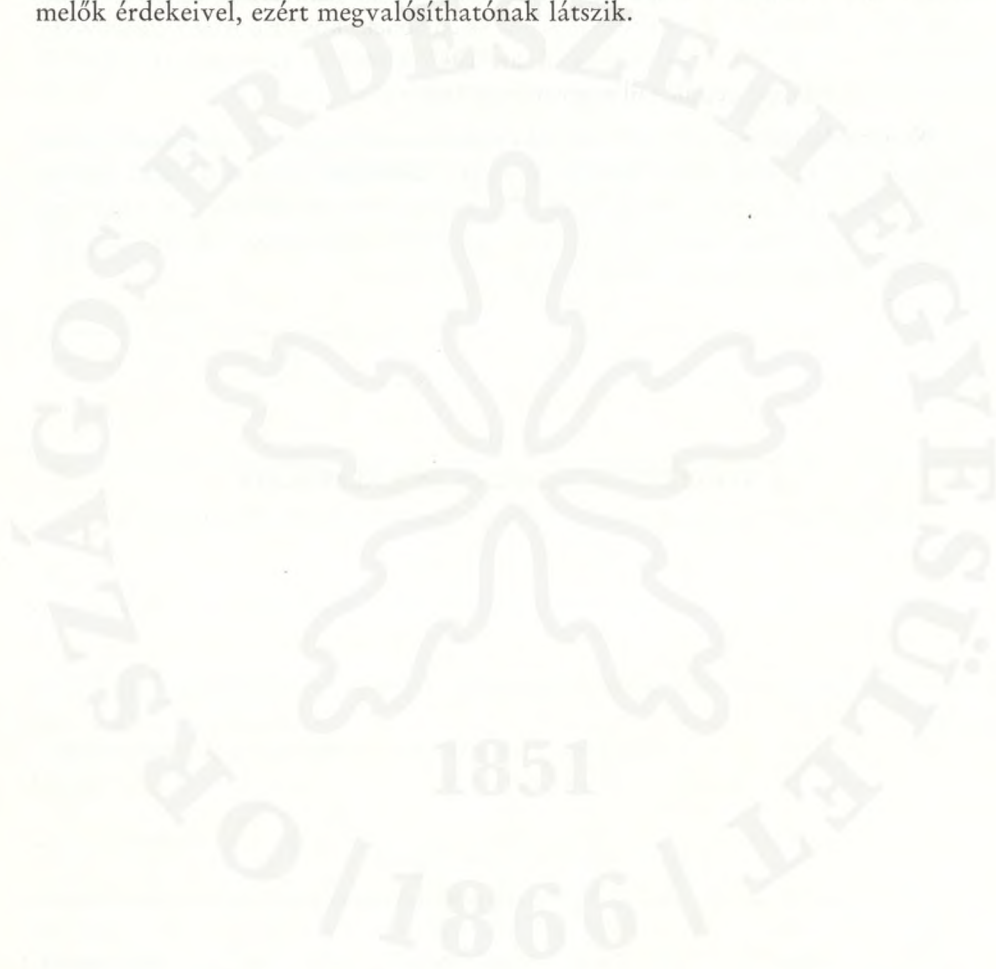
17. tábla

A TERVEZETT TÖRZSÁLLOMÁNY ALAKULÁSA
A MEZŐGAZDASÁGRA VALÓ HATÁS SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN
(forintra átszámítva)

Osztály	F e j l e s z t é s							
	A l s ó h a t á r				F e l s ő h a t á r			
	1933/36-hoz		1968. III-hoz		1933/36-hoz		1968. III-hoz	
	‰	±	‰	±	‰	±	‰	±
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
I. káros (szarvas, vaddisznó)	88	—12	67	—33	88	—12	67	— 33
II. közömbös (őz, nyúl)	76	—24	97	— 3	96	— 4	122	+ 22
III. hasznos (fácán, fogoly)	104	+ 4	165	+65	144	+44	228	+128

Fejlesztési tervünk messzemenően érvényesíti a mezőgazdasági termelés érdekeinek védelmét. Az I. kategóriába sorolt vadfajoknál az 1945 előttihez, de még inkább a jelenlegihez képest számottevő csökkenést irányoztunk elő. A II. kategóriánál jelentős változást nem terveztünk. Legkedvezőbb a helyzet a „hasznos” csoportnál, hiszen az 1945 előttihez és a bázisévhez képest is rendkívül magas az előírányzat.

Fejlesztési tervünk összhangban van a vadászok, a népgazdaság és a termelők érdekeivel, ezért megvalósíthatónak látszik.



A fejlesztési terv teljesítésének módszerei

A fejlesztési célok elérése, azok teljesítése csak szakmailag megalapozott szervező munkával és jól megválasztott módszerekkel lehetséges.

VADON TENYÉSZTÉS. A vadállomány mennyiségét és minőségét elsősorban az életfeltételeit biztosító környezeti tényezők határozzák meg.

a) A vadászterületen csak olyan vadfaj és mennyiség tartható fenn, amelynek részére minden időben elegendő az élelem.

Az erdő és a mező nyújtotta természetes takarmány a jövőben tovább csökken. A hiányokat céltudatos emberi beavatkozással kell pótolnunk.

Vadásztársaságainknál a jogszabály előírásainak megfelelően biztosítani kell a szükséges vadföldet. A vadásztársaságok feladata, hogy a vadföldeket szakszerűen műveljék, gondoskodjanak a takarmány betakarításáról, tárolásáról és kizárólag a vad részére történő felhasználásáról.

Az apróvadás vadásztársaságok zöme a mezőgazdasági üzemek és a községi tanácsok vezetőivel egyetértésben meg tudja oldani, hogy a nagyüzemi gazdálkodásra alkalmatlan földeken a vadállomány részére takarmányt termelheszen.

Vadtakarmányozás céljaira nagymennyiségű erdő- és mezőgazdasági melléktermék is felhasználható. A vadgazdák már az év elején állapotodjanak meg a mező- és erdőgazdasági termelőüzemekkel, hogy melléktermékeiket megfelelő ellenszolgáltatásért adják át vadtakarmányozásra.

Főleg a nagyvad, de az apróvad is vízigényes. Legtöbb vadászterületen a vízellátás is megoldható a vadgazda és a termelő együttműködésével.

b) Vadvédelem. Az apróvad sikeres vadon tenyésztésének rendkívül fontos előfeltétele a szárnyas és szörmés kártevők apasztása. A hasznos vadállomány fejlesztésének egyik legnagyobb akadálya — főleg Dunántúlon — a rendkívül elszaporodott dúvadállomány.

Továbbra is megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk a rókaállomány jelentős apasztására. Ez vadgazdálkodási érdekeink mellett — a vesztség miatt — társadalmi érdek is. Az állategészségügyi hatóságokkal együtt a jövőben is alkalmaznunk kell a már jól bevált gáz- és ködgyertyás rókairtást.

A szárnyas kártevők tömeges apasztására alkalmasnak látszik az injektált tojásokkal végzett mérgezés. Ezt a módszert a következő években országosan el akarjuk terjeszteni, a szükséges fedezetet a vadgazdálkodási alapról biztosítjuk.

A szőrmés és szárnyas kártevők apasztásának módszereiről tájékoztatót készítünk és azt valamennyi vadásztársaság részére megküldjük.

A gépesített mezőgazdaság által a vadállományban okozott veszteségek elhárítására eredményes kísérleteket végeztünk. A jövőben megvan a lehetőség, hogy a kaszálógépeket és más, a vadra veszélyes munkagépeket is megfelelő vadmentő szerkezetekkel szereljük fel. A vadásztársaságok és a mezőgazdasági üzemek részére megfelelő szakanyagot és terveket juttatunk el és ahol szükséges, anyagiakkal is támogatjuk a vadmentő berendezések üzemeltetését.

A jövőben várhatóan kevesebb, a melegvérűeket veszélyeztető vegyszert alkalmaz a növényvédelem. Ennek ellenére rendkívüli károkat okozhat a vadállományban egyes vegyszerek szakszerűtlen alkalmazása. A veszély jelentős része elhárítható, ha a vadgazda és a mezőgazda együttesen megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a kritikus időszakban a veszélyeztetett területekről a vadat elriasszák, illetve távoltartsák. Megvizsgáljuk azokat a módszereket, amelyekkel a vegyszer okozta jelentős károk elháríthatók, illetve minimálisra csökkenthetők. Külön kiadványban állítjuk össze a javasolt védekezési módszereket és ezt mind a vadgazdákhhoz, mind a mezőgazdákhöz, illetve valamennyi illetékeshez eljuttatjuk.

A vadállományra továbbra is veszélyes az egyes területeken elburjánzott zúg- és orvvadászat. A vadásztársaságok kötelessége vadállományukat — értékének növekedése arányában — fokozottan őrizni. Minden vadásztársaság területnagyságának megfelelő létszámú hivatásos vadászt köteles alkalmazni. A hivatásos vadászokat megfelelő alaphérezéssel és kiegészítő juttatással tegyék érdekeltté a vadvédelemben. Szervezzék meg a vadőrök, mezőőrök együttműködését, a mezőőröket is tegyék anyagiilag érdekeltté a zúg- és orvvadászat megszüntetésében, azaz ilyen személyek elfogásában.

c) A mezőgazdasági termelés érdekében kialakított nagyüzemi táblák miatt — főleg az Alföldön — alig van a vad részére búvóhely. Minden vadászterületen lehetőség van arra, hogy a nagyüzemi táblák sarkain; rétek, legelők, szántóföldek találkozásánál; lebontott tanyaépületek helyén; vízfolyások mentén kisebb-nagyobb vadvédő sűrűket létesítsenek, illetve a meglevő csandereseket hagyják meg. Szükség volna, lehetőleg minden 100 kh területen legalább egy-két vadvédő sűrű létesítésére. A vadgazda és a mezőgazda együttesen szemléljék meg területüket, és a földvédelmi törvény előírásainak figyelembevételével határozzák meg azokat a helyeket, ahol az erdészek szakvéleménye alapján vadvédő sűrűk létesíthetők. Erre a célra a vadgazdálkodási alaptól fedezetet lehet biztosítani.

d) A vadon élő állomány feljavításának fontos módszere az egészségügyi- leg ellenőrzött, szakmailag megalapozott vérfelfrissítés.

A nyúlállomány vérfelfrissítését előzze meg egy országos egészségügyi céllenőrzés és minőségi felmérés. Legkisebb tétel, amelyet egy vadászterületre érdemes kihelyezni 40 nyúl. Ezt 2—4 évenként meg kell ismételni, ami azt je-

lenti, hogy évente 160—170 vadásztársasághoz legalább 6500—7000 nyulat kell szállítanunk.

A fácán vérfelfrissítése tulajdonképpen megoldódik a mesterséges (zárttéri és félvad) tenyésztés céljaira különböző helyekről vásárolt tojásokkal.

A fogolytenyésztés érdekeit szolgálja, ha a legjobb körzetekből befogott élő fogoly mennyiségét vérfelfrissítésre és állománytelepítésre használjuk fel azokban a körzetekben, ahol terveink szerint nagyobb arányú fejlesztést irányoztunk elő.

Indokoltnak látszik — főleg nagymennyiségű őz esetében — hogy a legjobb körzetekből a gyengébb állományminőségű területekre kiváló vérvonalú törzsekből származó egyedeket vigyünk vérfelfrissítésre.

A szakmailag megalapozott vérfelfrissítési programot a központi alapból is lehet támogatni.

e) Az állomány minőségjavításának fontos feltétele a — már vadfajonként kifejtett — helyes ivararány elérése. Az ivararány szabályozás nemcsak tanácsos, hanem szükséges is. Ez különösen fontos az őz- és szarvasállomány minőségjavításához, és a fácán sikeres vadontenyésztéséhez. A fácán ivararány szabályozását a kíméleti területen is végre kell hajtani. A nyúl ivararány szabályozásánál a legcélravezetőbbek a jól megválasztott vadászati módok.

A nagyvadállomány minőségi fejlesztésének másik fontos követelménye az időben végrehajtott, szakszerű selejtezés. Szakmailag nem tűrhető, hogy az állományban jelentős számmal legyenek gyenge minőségű selejtbikák, bakok; ugyanez vonatkozik a sutavadra is.

f) A vadászterületen folyó erdő- és mezőgazdálkodás határozza meg, hogy milyen fajú és sűrűségű vadállomány tartható anélkül, hogy az alapgazdálkodást lényegesen veszélyeztesse. A vadfajok megválasztásához és a sűrűség megállapításához szükséges, hogy a vadgazda ismerje területén a mező- és erdőgazdasági üzemek termelését és távlati fejlesztési terveit.

Az eltartható vadfajok és ezek kívánt sűrűségének megállapítása mellett a veszélyeztetett kultúrák védelmét a vadgazda és a mezőgazda jó együttműködésével meg lehet úgy szervezni, hogy számottevő vad által okozott kár ne keletkezzék.

FÉLVAD TENYÉSZTÉS. A gyorsan fejlődő gazdálkodási kultúra a vadászterületen alapvető változásokat eredményez. Ezért a korszerű vadgazdálkodás feladata olyan módszerek kidolgozása és alkalmazása, melyek igazodnak a változásokhoz.

A félvad tenyésztés a legalkalmasabb forma arra, hogy a veszélyeztetett fészkekből összegyűjtött tojásokat kikeltessék és a csibéket a területre olyan korban engedjék vissza, amikor létüket már kisebb veszély fenyegeti. Az állomány mennyiségi növelése céljából indokolt, hogy a mentett tojásokkal együtt zárttéri tenyésztésből vásárolt nagyobb mennyiségű tojást is felhasználjunk.

Lényeges, hogy minden olyan vadásztársaság, ahol a fácán és a fogoly

vadon tenyésztésének feltételei megvannak, foglalkozzék félvad tenyésztéssel is, függetlenül attól, hogy apró- vagy nagyvadas jellegű-e vadászterülete.

A bázisévben 220 vadásztársaság foglalkozott fácán mesterséges (zárttéri és félvad), valamint 78 társaság a fogoly félvad tenyésztésével. A vadásztársaságok és a MAVOSZ telepek együttesen 113 000 fácánt és 8300 foglyot neveltek fel.

Fejlesztési céljaink eléréséhez szükséges, hogy a vadásztársaságok félvad tenyésztési módszerekkel évente mintegy 140—200 000 fácáncsibét neveljenek fel és bocsássanak ki vadászterületükre.

Kedvező fogoly félvad tenyésztési tapasztalataink vannak. Szakmai tanácsal és szervező munkával a fogoly félvad tenyésztését nagymértékben elő kell segítenünk.

A félvad tenyésztést jelentősen előmozdíthatja, ha eredményesnek bizonyulnak a házityúk kotlását elősegítő kísérletek.

A fácán és a fogoly félvad tenyésztéséhez a következő években a vadgazdálkodási alapról jelentős összegeket használunk fel.

ZÁRTTÉRI TENYÉSZTÉS. A zárttéri tenyésztelepek feladata, hogy a tudomány legújabb és legjobb eredményeit felhasználva, nagymennyiségű tojás, csibe és törzsanyag előállításával működjenek közre a tervezett állományfelesztés, a félvad tenyésztés és a vérfelfrissítés teljesítésében. A fácán félvad tenyésztéséhez a zárttéri telepekről évente 300—400 000 tojást kell eladnunk. Ilyen nagymennyiségű tojás termeléséhez mintegy 10—13 000 fácányúkos törzsállomány szükséges. A feladatok teljesítéséhez bővítenünk kell a MAVOSZ központi és megyei telepeit is. A szükséges fácántojás biztosítása céljából ellátó körzeteket kell kijelölni.

A Szövetség fácántelepein — a félvad tenyésztés tojásellátása mellett — évente mintegy 15—25 000 fácáncsibét kell nevelni.

A zárttéri fácántelepek fejlesztéséhez szükséges anyagi fedezetet a vadgazdálkodási alapról biztosítjuk.

A gödöllői tapasztalatok alapján létrehozuk a MAVOSZ központi zárttéri fogoly-tenyésztelepet; kapacitását 500—1000 párra tervezzük. A várható évi tojáshozama legalább 15—30 000 db. E telep fő feladata a fogolyállomány gyarapításához szükséges tojások, valamint felnevelt fogolycsibék biztosítása. A központi telep mellett szükségesnek látszik, hogy a táji telepek is foglalkozzanak zárttéri fogolytenyésztéssel.

A fogolytenyésztés jelentős megjavításához a vadgazdálkodási alapról — főleg első időben — nagyobb összegeket szükséges felhasználni.

Tapasztalataink szerint a vadásztársaságok által létesített kiskapacitású, zárttéri tenyésztelepek általában nem életképesek, ezért anyagi támogatásuk központi alapról nem célszerű.

ERDŐ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI NAGYÜZEMEK, ELSŐSORBAN MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZETEK BEKAPCSOLÓDÁSA A

VADGAZDÁLKODÁSBA. A korszerű vadgazdálkodás fontos feltétele a vadásztársaság és a mezőgazdasági üzem anyagi érdekeltségen alapuló együttműködése. Az országban több hasznos kezdeményezés született az együttműködés módszereinek meghatározására. Az együttműködés célja:

- a hasznos vadállomány létszámának növelése;
- a természetes és mesterséges vadtenyésztés előmozdítása;
- a vadállomány — különösen az őz — minőségi feljavítása.

A vadgazdálkodáshoz a mezőgazdasági üzem és a vadásztársaság anyagi eszközökkel járul hozzá és a tiszta nyereségből ennek arányában részesedik. Ezzel a módszerrel lehetővé válik, hogy a mezőgazdasági üzem személyi és anyagi tartalékai bekapcsolódjanak a vadgazdálkodásba, és mindezzel több személy részére — elsősorban a mezőgazdasági üzemek tagjai közül — biztosítanak vadászati lehetőséget. Az együttműködésen alapuló vadgazdálkodás eredményeként nagyobb mennyiségű vad kerülhet eladásra. Az eddigi tapasztalatokat további hasznos módszerekkel kell bővíteni és a következő években valamennyi számottevő vadásztársaság és mezőgazdasági üzem együttműködését célszerű létrehozni.

VADEGÉSZSÉGÜGY. A fejlesztés feltételei közé tartozik a vadegészségügy helyzetének vizsgálata és a vadbetegségek leküzdésére teendő intézkedések.

A vadállomány minőségjavítása, az egyre növekvő vadsűrűség, a szaporulat védelme, a jelentősen fejlődő mesterséges tenyésztés, valamint a fokozódó export minőségi követelményei együttesen megkívánják a szakmailag megalapozott vadegészségügyi intézkedéseket a vadbetegségek felderítésére, megelőzésére és — amennyiben módszerbelileg megoldható — gyógyítására.

A tenyésztés során felmerülő vadegészségügyi problémákat az illetékes intézetek és intézmények elé terjesztjük. A tudományosan megalapozott megelőző és gyógyító módszerek széles körű alkalmazását megszervezzük.

Az őszi és téli körvadászatok, illetve élő vad befogások alkalmával a mezeinyúl betegségeinek felderítésére — szerológiai (vérvizsgálati) módszerrel — országos vizsgálatokat végzünk. A vizsgálat eredményei alapján meghatározhatjuk a nyúlbetegségek leküzdésére teendő intézkedéseket.

Gondoskodni kell, hogy a fácán és fogoly mesterséges tenyésztésének megelőző állategészségügyi védelmi módszerét valamennyi tenyésztelepen alkalmazták.

A fácán- és fogolyállományra legveszélyesebb syngamosis betegség megelőzésére és gyógyítására mindenütt alkalmazni kell az ismert és bevált módszereket. Ezen túlmenően további vizsgálatokat kell folytatni a betegség leküzdésére.

A vadegészségügyi helyzet javításához kérjük valamennyi egészségügyi intézet, intézmény és különösen a Vadbiológiai Állomás közreműködését.

A vadállomány egészségügyi helyzetének megjavításában számottevő eredményt elérni csak a már jól szervezett állatorvosi kar közreműködésével lehet.

Ezért kérjük a MÉM Állategészségügyi Főhatóságot, segítse problémáink megoldását. A Vadászszövetség és a vadásztársaságok munkájának megjavítása céljából a MAVOSZ Központban megalapított Vadegészségügyi Szakbizottság partnereként valamennyi megyei intézőbizottságnál állatorvos-vadászokból vadegészségügyi szakcsoportokat kellene létrehozni. Minden vadásztársaság törekedjék arra, hogy a területén működő állatorvosok közül legalább egy személlyel állandó kapcsolatot építsenek ki.

TUDOMÁNYOS KUTATÁS. Nem tartozik a Vadászszövetség feladatai közé a tudományos kutatás. Ugyanakkor vadgazdálkodás fejlesztési célkitűzéseink teljesítéséhez szükséges azokat a területeket meghatározni, ahol a részletek tisztázása a tudomány feladata. Különösen fontosnak tartjuk az alábbi főbb témák vizsgálatát:

- A korszerű erdő- és mezőgazdálkodás hatása a vad életkörülményeire (szakosított, nagyzüemi, táblás gazdálkodás; gép- és vegyszerfelhasználás, illetve alkalmazás stb.).

- A fácán és fogoly növényvédelmi szerepe (annak részletes vizsgálata, hogy egyes növény- és rovarféléseknél milyen mennyiségű fogoly és fácán jelenléte esetén hanyagolható el a vegyszeres növényvédelem).

- A kiváló szarvas és őz tenyésztörzsek kiválasztása és örökítőkéességük hasznosításának módszerei. A trófeaképződést befolyásoló tényezők.

- A vadbetegségek megállapítása, megelőzése, gyógyítása.

- A mesterséges tenyésztés vizsgálata, a legjobb módszerek kiválasztása (zárttéri — félvad).

- A szőrmés és szárnyas kártevők szükséges apasztásának újabb módszerei.

- A vad által a mező- és erdőgazdaságban okozott, számottevő károk megelőzési és elhárítási módszerei.

- Új vadfajok (például a szirtifogoly) meghonosítása.

A tudományos és szakmai eredmények minél gyorsabb gyakorlati alkalmazása céljából szaktanácsadó hálózatot szervezünk. Szakembereink részére az új módszerek szélesebb körű elterjesztése előtt biztosítanunk kell központi telepeinken a gyakorlati ellenőrzés lehetőségét.

SZAKOKTATÁS. Korszerű vadgazdálkodási módszerekre alapozott fejlesztési tervünk végrehajtásának fontos feltétele a sport- és hivatásos vadászok szakmai képzettsége.

A vadászok szakmai oktatásában minden szinten érvényesíteni kell a fejlesztési program elveit, célkitűzéseit és módszereit.

A sportvadászok oktatását főleg a kultúrált magatartásra, vadismeretre és a vadászati módszerek ismeretére kell összpontosítanunk.

A hivatásos vadászokat elsősorban a vadtenyésztésre, (vadon, félvad, zárt-

téri), a vadvédelemre, a vad alapos ismeretére, valamint a lőtt és az élő vad kezelésére kell oktatnunk.

Meg kell szerveznünk, illetve tovább kell fejlesztenünk az alap-, közép- és felsőfokú sport- és hivatásos vadászok szakképzését.

Felmérjük a 10 éves távlati tervünk végrehajtásához szükséges szakember-igényt, ennek alapján — a meglevő létszámot és szakmai szintet figyelembe véve — szervezzük a beiskolázást.

A hivatásos vadászok utánpótlására a jövőben egyre több középiskolát végzett fiatal felvételét szorgalmazzuk.

Időszerű minden oktatási formában az elfogadott, korszerű tanítási módszerek bevezetése. A Szövetség ezt saját területén biztosítja, míg az állami vadászati szakoktatásban a bevezetésben közreműködik.

— Elsősorban a legfontosabb szakismeretek alapos elsajátítását kell biztosítani. Ennek figyelembevételével készüljenek a tantervek.

— Szükséges a korszerű, szemléltető oktatás bevezetése és ennek megvalósításához az igényeknek megfelelő segédeszközök elkészítése.

— Ugyancsak szükséges az elméleti tananyaghoz szorosan kapcsolódó és azt mindenben kiegészítő gyakorlati oktatás megvalósítása; ehhez a megfelelő gyakorlóterület és az eszközök biztosítása.

Anyagi források – A befektetések megtérülése

Anyagi érdekelttség

Az új gazdaságirányítási rendszer kedvező közgazdasági feltételeket teremt a vadgazdálkodás fejlesztéséhez is.

A VADGAZDÁLKODÁS-FEJLESZTÉSI TERV ANYAGI FORRÁSAI. A vadgazdálkodás-fejlesztési program jelentős anyagi eszközök felhasználását irányozza elő, ezért szükséges annak vizsgálata, hogy a megfelelő anyagi fedezetet honnan biztosítsuk.

Pénzben nem fejezhető ki az a megszámlálhatatlan társadalmi munkaóra, melyet a vadászok a vadgazdálkodás érdekében teljesítenek. A vadászok társadalmi munkában vesznek részt a vadgazdálkodással összefüggő feladatok elvégzésében. Például a mesterséges tenyésztéshez szükséges anyagi eszközök létrehozása, a vadföldek megművelése, a termények betakarítása, a vadállomány etetése. Közreműködnek a vad védelmében, különösen a veszélyeztetett fészek-aljak mentésében, a veszélyes vegyszerek alkalmazása során a vad elriasztásában, illetve távoltartásában, a vad által okozott számottevő károk megelőzésében, a különböző létesítmények: etetők, magaslesek, cserkészutak megépítésében és karbantartásában, valamint az apróvadállományra veszélyes kártevők számának apasztásában.

A Vadászszövetség vadgazdálkodási tevékenységét — minden más szektoral szemben — a társadalmi munka teszi elsősorban gazdaságossá.

A vadásztársaságok a tagok társadalmi munkáján kívül saját erőből mintegy 40–50 millió forintot fordítanak a vadgazdálkodás és a vadászat céljaira. A vadgazdálkodás fejlesztése, a jobb vadászati lehetőségek, a vadásztársaság emelkedő bevétele tovább növeli a saját erőforrást.

A mezőgazdasági üzemek közreműködéséből a vadgazdálkodásnak már eddig is jelentős gazdasági előnyei származtak. Segítették a vadásztársaságokat a vadetetéshez szükséges takarmány beszerzésében, a vadföldek megművelésében, az állomány téli etetésében. A mesterséges tenyésztés céljaira átengedtek épületet, területet; közreműködtek fuvarszközökkel; együttműködtek a vadállomány védelmében (gép és vegyszer). Egyes helyeken már a vetésforgót is a vadgazdálkodással összhangban alakították ki. A vadásztársaságok és a mezőgazdasági üzemek vadgazdálkodási együttműködése további jelentős anyagi és pénzügyi források feltárását és bekapcsolását teszi lehetővé.

Az eddigi tapasztalatok szerint a vadásztársaságok anyagi forrásai az ilyen együttműködések esetén nagymértékben megnövekednek.

A Vadászszövetségnél képzett központi vadgazdálkodási alap évente kb. 8–10 millió forint. Ez az összeg töredéke annak, amelyet a vadásztársaságok és a mezőgazdasági üzemek tudnak vadgazdálkodási célokra fordítani, mégis elegendő a mesterséges tenyésztés megalapozására és a vadon tenyésztéshez szükséges összeg biztosítására.

Vadgazdálkodás-fejlesztési tervünk anyagilag megalapozottnak látszik.

A BEFEKTETÉS MEGTÉRÜLÉSE. A vadgazdálkodásban felhasznált anyagi ráfordítások megtérülését csak összességében és összefüggéseiben lehet vizsgálni.

Fejlesztési tervünk célja, hogy megőrizzük, illetve továbbfejlesszük a nagyértékű magyar vadállományt. A vadállomány rendkívül magas eszmei és kultúrértéke forintban nem fejezhető ki, így erre vonatkozó gazdaságossági számításokat sem lehet végezni. Ámbár tervünkben a tenyészvadértéket forintban is kimutattuk, e számításokban sem vehettük figyelembe a vad eszmei kultúrértékét.

A vadászsport több tízezer embernek biztosít szép szórakozási lehetőséget, idegnyugtató kikapcsolódást. Pénzben nem fejezhető ki, hogy e nemes sportnak hódoló vadászember aktív pihenése után mennyivel intenzívebben végzi napi munkáját.

A vadgazdálkodásnak és a vadászatnak pénzben kifejezhető szerepe van a közellátásban és az exportban. A vadászat révén jelentős mennyiségű lőtt vad kerül belföldi fogyasztásra, mely a hazai húsellátást javítja.

Vadexportlehetőségeink kedvezőek. A vadásztársaságok egy dollár kitermeléséhez felhasznált ráfordítása nem éri el a 20 Ft-ot. A bázisév adatai szerint (60-as dollárszorozóval számolva) a vadásztársaságok által szállított áru exportbevétele mintegy 100–110 millió forint volt. Ebből a kereskedelem termelési adó címén 34 millió forinttal növelte az állami költségvetés bevételeit. A vad felvásárlási árából a vadásztársaságok is jelentős bevételhez jutottak. Mindezek alapján megállapítható, hogy a vadgazdálkodás ráfordításai már az exportból is gyorsan és gazdaságosan megtérülnek.

Jóllehet egyes területeken a nagyvad által okozott károk számottevőek, véleményünk szerint népgazdasági szinten e kártételeket a szárnyas apróvad mezőgazdasági haszontétele messzemenően rekompenzálja.

A fentiek alapján vitathatatlan, hogy a vadgazdálkodás ráfordításai megtérülnek.

KÖZVETLEN ANYAGI ÉRDEKELTSÉG. A sportvadászok elsődleges érdeke, hogy vadászati célokra megfelelő mennyiségű és minőségű vadállomány legyen a bérelt vadászterületeken. A Vadászati Szabályzat alapján a vadászat

után megkapják az apróvadból a hagyományos vadászrészt, nagyvadnál a trófeát és a belsőséget.

A nagyvadállomány minőségi javítása, különösen a sutavad és a vaddisznó jelentős létszámcsökkenése miatt szükségesnek látszik az érdekeltség növelése. A célkitűzéseinkben meghatározott létszámapasztás eléréséig a vadásztársaságok az árbevételből vaddisznónál 20—40%-át, sutavadnál 10—20%-át odaadhatják a szakszerűen közreműködő sportvadásznak. Ez az intézkedés érvényét veszti minden olyan területen, ahol helyreállt az ivararány, a számszerű apasztás befejeződött. Vadásztársaságonként az érdekeltségi arányt a taggyűlés határozattal állapítja meg.

A hivatásos vadászok alapbérét szakképzettségük figyelembevételével kell megállapítani. Érdekeltté kell tenni a hivatásos vadászokat a vadtenyésztés és értékesítés eredményességében, valamint a szárnyas és szőrmés kártevők apasztásában. Részükre központi irányelvek alapján megfelelő formaruha-ellátást kell biztosítanunk.

A vadásztársaságok és a mezőgazdasági üzemek anyagi érdekeltsége különböző módon valósul meg.

A vadásztársaságok a vadászati sportlehetőségen túl messzemenően érdekeltek az ösztönző árrendszeren alapuló értékesítésben. A vadászok anyagi terheit jelentősen csökkentik a vadértékesítésből származó bevételeik. A mesterséges tenyésztést és az értékesítést mozdítja elő a Szövetség által folyósított kedvezményes kölcsön. A kölcsönök odaítélésének feltételeit — a tenyésztés és a piac igényeinek egységes figyelembevételével — továbbfejlesztjük.

A mezőgazdasági üzemek többféleképpen érdekeltek a vadgazdálkodásban. A vad által, okozott számottevő károk megelőzése és elhárítása egyes mezőgazdasági üzemeknél kedvezően befolyásolja a termelési biztonságot. A fácán és a fogoly növényvédelmi haszontétele forintban kifejezhető előnyöket jelent a mezőgazdaságnak. A vadgazdálkodási együttműködésbe bekapcsolódott mezőgazdasági üzemek közvetlenül érdekeltek a vadgazdálkodás nyereségelosztásában is.

Vadgazdálkodás-fejlesztési célkitűzéseink szolgálják az állami érdekeket is. A mező- és erdőgazdasági termeléssel összehangolt vadállomány-fejlesztési terv népgazdasági szinten, főleg az alapterelésben és a növekvő vadexportban realizálódik. Mivel a kincset érő vadállomány az állam tulajdona, így a törzsállomány megőrzése és fejlesztése egyúttal a népgazdaság érdeke.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a vadgazdálkodás-fejlesztési terv célkitűzéseinek végrehajtásában érvényesül a társadalmi, üzemi, vadásztársasági és az egyéni anyagi érdekeltség.

Vadértékesítés

A korszerű vadgazdálkodás egyik feltétele a jól szervezett, technikailag megalapozott kereskedelem. A vadértékesítés — kedvező dollárhozama és szinte korlátlan piaci lehetőségei miatt — a népgazdaság részére rendkívül előnyös, ezért fejlesztése kívánatos.

A VAD FELVÁSÁRLÁSI ÁRA. Az új gazdaságirányítási rendszerben a vad, mint árucikk a szabadáras kategóriába tartozik. Alapvető feladat tehát a piac igényeinek megfelelő, ösztönző árrendszer kialakítása, mely egyben a világpiac vadfajonkénti áringadozásait a hazai felvásárlás során bizonyos mértékig kiegyenlíti. A bázisv felvásárlási árai megfelelőek, kedvezőbbek, mint a hazai fogyasztók árkinálata. Így megvan a lehetősége annak, hogy az eladásra kerülő vad többsége az exportigények kielégítését szolgálja.

A piac igényei és a tenyésztés lehetőségei alapján állandóan figyelemmel kell kísérnünk az árakat és amikor szükségessé válik, rugalmasan módosítjuk; de mindig gondolunk arra is, hogy a tenyésztés biztonsága és a vadásztársaság érdekeltsége megmaradjon.

Az élő vad világpiaci ára sokkal magasabb, mint a lőtt vadé, ezért a népgazdaságnak előnyösebb az élő vad exportja. A vadászok szívesebben értékesítenek lőtt vadat, mert annak eladását a vadászat előzi meg. Ebből nyilvánvalóan következik, hogy csak akkor hajlamosak az élő vad befogására, ha a szórakozásról való lemondásukat és többletmunkájukat magasabb árbevétellel ellensúlyozzuk.

Az árak megállapításánál legyünk figyelemmel arra is, hogy ha egyes cikkeknel árcsökkentést hajtunk végre, az így megtakarított összeget a keresettebb árunál juttassuk vissza a vadásztársaságoknak, hogy árbevételeik lényegesen ne csökkenjenek.

Továbbra is meg kell tartanunk a szerződéses vadszállítási rendszert, sőt annak fejlesztése is indokoltnak látszik. Ez biztonságot jelent mind a vadásztársaság, mind a felvásárló kereskedelem részére.

FELVÁSÁRLÓ KERESKEDELMI TEVÉKENYSÉG. Az élő és lőtt vad felvásárlásának még sok tartaléka van. A mennyiségi növelés alapvető akadálya nem a vadászok „húshétsége”, hanem olyan objektív nehézségek, amelyeket gondos munkával kiküszöbölhetünk.

Máris sokkal nagyobb a lőtt vad (főleg őz) kínálata, mint amelyet a kereskedelem jelenlegi technikai felkészültsége mellett felvásárolni képes. A követ-

kező 3—4 éven belül rendkívül nagy mennyiségű őzsuta, szarvastehén és vad-disznó kerül terítékre. Hogy ebből mennyit exportálunk, az mindenekelőtt a felvásárló kereskedelem szervezettségén és technikai felkészültségén múlik. A nagyobb mennyiségű felvásárláshoz szükséges, a táji vadgazdálkodásnak megfelelő felvásárló helyek számának növelése, de elsősorban a hűtőkapacitás meg-többszörözése. A felvásárlás helye, ideje és technikai feltételei igazodjanak a vadászat körülményeihez.

A lőtt vad értékesítésének másik fontos feltétele a szakszerű kezelés és a biztonságos, gyors szállítás. A vadásztársaságok vezetőit, különösen azonban a hivatásos vadászokat meg kell tanítanunk a lőtt vad szakszerű kezelésére, ehhez a felvásárló kereskedelem a vadásztársaságoknak adjon szakmai tanácsokat, szakanyagot (film, szakkönyv stb.), megbízható felvilágosítást.

A szállítás meggyorsítására jól bevált a már kialakított kiegészítő árrend-szer. Ezen túlmenően is indokolt, hogy a felvásárló kereskedelem több szállító-eszközzel, különösen hűtőkocsival, rendelkezze. Meg kell javítani a vasúti szállítás körülményeit, egyben pontosan tisztázandó a szállítás közben kelet-kezett veszteségekért, romlásért való felelősség kérdése is. Ezt — ellenkező meg-állapodás hiányában — semmi körülmények között sem lehet a szabályosan fel-adó szállító vadásztársaságra hárítani.

A vadásztársaságok tagjai jelentős mennyiségű vadászrészt (kompetencia) kapnak. Továbbra is lehetőséget biztosítunk a külföldi piaci kereslet arányá-ban, hogy a tagok lőtt apróvad-kompetenciájukat — amennyiben az igénye-ket a közösből nem tudják kielégíteni — eladhassák a felvásárló kereskede-lemnek.

Fejlesztési tervünk megvalósításával arányosan növelhető az élő vad be-fogása és értékesítése. Az élő vad befogásához segítségként további jelentős mennyiségű befogó hálót és egyéb technikai eszközöket kell biztosítani. Hasz-nos volna, ha a felvásárló kereskedelem — főleg a kezdő vadásztársaságokat — szakképzett befogómesterek alkalmazásával is segítené. Az élő vad szállításá-nak szakszerűségén, egészségügyi körülményein, a szállítás gyorsaságán még javítani kell. A szállítóeszközöket fertőtlenített állapotban szabad csak hasz-nálni. Minden körülmények között végre kell hajtani a befogott vad állatorvosi előírásoknak megfelelő, gyógyszeres kezelését. A magyar áru hírnevének meg-óvása érdekében külföldre csak teljesen megbízható állatorvosi ellenőrzés után szállítható élő vad.

A felvásárló kereskedelem olyan exportszállítási határidőket vállaljon, amilyent a vadásztársaságok teljesíteni tudnak. A vadásztársaságok igyekezze-nek a keresletnek megfelelő időpontban elvégezni az élő vad befogását.

Az exportáló kereskedelem feladata a széles körű kereskedelmi propa-ganda, a kedvező felvásárlási és bérkilövési lehetőségek ismertetése, gazdasá-gossági számításokkal érvelve ösztönözzék a vad eladására a vadásztársasá-gokat.

Az exportáló kereskedelem hatáskörébe tartozik a külföldi vadászok bérkilövésének szervezése. A bérkilövés egyik legkedvezőbb értékesítési lehetőség; azonos vadmenyiségnél legmagasabb a devizahozama. A nagyértékű tróféás vad bérkilövésén túl alaposabban fel kell tárnai a piaci keresletet a kisebb értékű tróféás vad, főleg azonban az apróvad bérvadászatára. Őzbakból máris sokkal nagyobb a kínálat, mint a kereslet. A felvásárló kereskedelem feladata, hogy vevőt szerezzen a felkínált mennyiségre. Ennek érdekében hathatósabb külföldi szakpropagandára van szükség. Az apróvad bérvadászatára keressen olyan vevőket is, akik nem támasztják a legmagasabb igényeket (400–500-as teríték). Sok vadásztársaság szívesen fogadna külföldi vendégvadászt olyan napokon, amikor a tagok is vadásznak. Ilyenkor módjukban volna — a legképzettebb vadászokat kiválogatva — jó hangulatú, megfelelő terítéssel párosuló vadászatokat rendezni. A bérkilövő külföldi vendégvadászat formáit rugalmasan — a kínálat lehetőségeit is figyelembe véve — kell megszervezni.

AZ ÉRTÉKESÍTÉS EGYÉB LEHETŐSÉGEI. Az exportáló kereskedelem kifogástalan működése mellett is marad vad a belföldi piacra. Nincs azonban megfelelően megszervezve a belföldi piac áruellátása. Indokolt volna, hogy Budapesten és legalább a nagyobb vidéki városokban legyen rendszeres vadértékesítés. Ne forduljon elő, hogy az a mennyiség, amelyre a külföldi piac nem tart igényt, a belföldi kereslet ellenére is eladatlan maradjon.

A vendéglátóipar sokat tehetne annak érdekében, hogy a kiváló, ízes, magyaros vadételek nagyobb mennyiségben kerüljenek a vendég asztalára. Jó példa erre a hagyományossá vált halkülönlegességek népszerűsége. Meggyőződésünk, hogy a vadételek iránt is komoly érdeklődés lenne. Értékesítési tartalék a közzététel is.

Továbbra is foglalkoznunk kell a vadhúsok tartósításával, főleg különlegességek készítésével, pl. szárított fácánleves, nyúlpestétom stb.

A felvásárlás minőségét és mennyiségét jelentősen befolyásolja az értékesítésben közreműködő személyek (vadásztársaságok vezetői, mezőgazdasági üzemek közreműködő személyzete, a MAVOSZ megyei függetlenített szakemberei) premizálása. Ezt a Szövetséggel egyetértésben kell megállapítani, hogy a felvásárlás és a tenyésztés érdekei összhangban legyenek.

Fejlesztési tervünkben értékeltük a jelenlegi helyzetet, számbavettük a vadászat és a vadértékesítés valóságos igényeit, reálisan meghatároztuk a fejlesztési célokata és módszereket, vizsgáltuk a közgazdasági összefüggéseket és az értékesítés lehetőségeit.

A tervezés végén és a megvalósítás elején vagyunk. Tudjuk, hogy sokat vállaltunk, de meggyőződésünk, hogy — ha nagyobb katasztrófa nem következik be — célkitűzéseink reálisak és végrehajthatók.

Nemes céljaink megvalósításáért folyó nagyszerű küzdelmünkhöz őszinte vadászszívvel hívunk táborunkba minden sport- és hivatásos vadászt, erdészt, mezőgazdát, állatorvost, erdő- és mezőgazdasági üzemek, mezőgazdasági termelősövetkezetek gazdasági és szakmai vezetőit, dolgozóit, tagjait: egyszóval minden olyan jószándékú embert, aki akar és tud is valamit tenni a magyar vadgazdálkodás ügyéért.

ORSZÁGOS VÁLASZTMÁNY



TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5
I. Vadgazdálkodásunk jelenlegi helyzete	7
II. Vadászati és vadértékesítési igények	13
III. Fejlesztési célkitűzések	17
IV. A fejlesztési terv teljesítésének módszerei	47
V. Anyagi források — a befektetések megtérülése — anyagi érdekeltség	54
VI. Vadértékesítés	57

1851

/1866/



Felelős kiadó: Dr. Koller Mihály
69-7247 — Szegedi Nyomda

